

Per Øverland: Historieglimt 275 – Lademoens første organist

Organistene spiller en helt særegen rolle i musikernes laug og det har de gjort i lang tid. På Lademoen har vi hatt organister siden Lademoen kirke stod ferdig i 1905. Orgelet som benyttes i dag er det samme som stod der ved innvielsen av kirka. Orgler er musikkinstrumenter som begynte å komme i de store bykirkene allerede i middelalderen, mens landsens kirker ofte var uten orgel helt til nyeste tid. Der det ikke var orgel, var det kirkesangeren og klokkeren som ledet menighetssangen. Lademoen kirke er en bykirke og fikk sitt orgel da kirka stod nyoppført i 1905. Kirka har ikke hatt så mange organister i sin lange historie. De

Organistens arbeidsplass i Lademoen kirke.

Foto: Bjørn Lien.

fleste har tjenestegjort i en årrekke. Den første organisten som vi skal konsentrere oss om her, hadde en av de korteste tjenestetider. Likevel har han interesse nettopp som den første. Han ble etterfulgt av multikunstneren Julius Rian som var der i tretti år. Etter et mellomspill med en naziorganist under krigen, kom Ivar Bonsaksen og deretter hans sønn Bård før den nåværende organist, kantor Øyvind Kåre Pettersen, inntok orgelkrakken. Lademoen har vært heldig med sine organister.

Da kirka var ny, ble musikeren Charles Lund ansatt som organist. Det ble reist kritikk mot ansettelsen fordi Lund ikke hadde utdanning som organist. Han

var en allsidig og dyktig musiker som kunne være med på å løfte musikklivet i byen. Hvem var han? Han var nordlending, født i Mosjøen i 1873. Hans fulle døpenavn var Charles Sigvald Lund Eliassen. Da hans far døde i 1890, flyttet familien til Trondhjem. I folketellingen for 1891 finner vi ham boende i Erling Skakkes gate som ugift musikerelev i arméen. Mange musikere fikk sin førstegangsopplæring i Forsvaret. Han skal ha vært knyttet til Brigademusikken før han rundt 1897-1898 studerte musikk i Leipzig. Tilbake i hjemlandet reiste han land og strand rundt som pianist og akkompagnør inntil han i 1905 ble organist i Lademoen kirke. Dersom vi søker på navnet Charles Lund på Nasjonalbibliotekets nye personsøk, finner vi en rekke annonser der han forekommer. I Innherredsposten av 8. februar 1898 heter det: *«Vi kan glæde det musikalske Publicum ved at der paa Søndag førstkommende forestaar en sjelden musikalsk Nydelse, idet Pianisten Charles Lund i Forening med Fru Lucy Thue fra Trondhjem giver Konsert hersteds i Arbeidersamfundets Sal. Hr. Charles Lund er netop hjemkommen fra et længere Studieophold i Leipzig. Han har gjort megen Lykke med sit Spil overalt, hvor han har optraadt.»* I år 1900 finner vi ham boende i Storgaten 2 i Tromsø. Han er ugift musiker som har sitt vanlige bosted i Trondhjem.

Før vi forteller mer om Charles Lund, skal vi se litt på noen sider ved organistyrket. To sider er særlig aktuelle i hans karriere. Det er spørsmålene om utdanning og lønn. De som kritiserte ansettelse, savner en ordinær utdanning som organist. Gjennom tidene var det vanlige at en fikk sin utdanning ved å lære av en erfaren organist. Unntaksvis hadde noen anledning til å gå på en musikkskole av en eller annen sort. I utlandet hadde de fremste organistene gjerne en studietid ved fremragende læresteder i Frankrike, Italia eller Tyskland, men det kostet mye så det ble de færreste organister til del. Det ble derfor stor avstand i ferdigheter blant organistene. I dag er det lettere å få utdanning. Også i Norge og i Trondheim kan en få slik utdanning. Trondheim var forresten tidlig ute. Ved Blindeskolen på Dalen var det en egen linje for organister. Den forsynte landet med en rekke fremragende yrkesutøvere!

Lønn er et annet spørsmål. Lønn til frie åndsarbeidere er et spørsmål for seg. Kunstnere har i lang tid kjempet for rimelig avlønning for sitt arbeid. Det er en brennaktuell sak. Hele den saken skal vi ikke ta opp. Vi skal heller se på noen eksempler. Internasjonalt hører organister til musikkhistoriens fremste. Johan

Sebastian Bach (1685-1750) er en av de ubestridte toppene. Da han ble hentet til Leipzig som organist, fikk han administrativt ansvar for hele fire kirker for å kunne komme opp i en rimelig avlønning. En eldre organist som Bach beundret og lærte av, Dietrich Buxtehude (fra før 1641 til 1707), hadde en liknende ordning. Han var organist i Marienkirche i Lübeck og hadde administrativt ansvar i flere av byens kirker. Disse to var også komponister. Deres verker spilles stadig. Også lønnsmessig var det lang avstand til de vanlige organistene. De som skulle lønne dem betraktet dem som en form for håndverkere og at de burde ha lønn på linje med dem.

Charles Lund og hans etterfølgere er lønnet av kommunen via Kirkelig fellesråd. Lønnsfastsettelsen skjedde faktisk på samme måte som tidligere. Man vurderte arbeidsbelastningen og satte lønnen etter det. Fremdeles er det slik at det må være tilstrekkelig med spilleoppdrag ved gudstjenester og kirkelige handlinger som brudevigslet og begravelse for å få full lønn. Ellers blir stillingen satt i prosentvis av full stilling. Charles Lund hadde vanskelig for å få lønnen til å strekke til for sine utgifter. Etter fem år valgte han å forlate både Lademoen kirke og landet sitt. Den 23. september 1910 forlot han Norge for å utvandre til USA. Ved avreisen er det registrert at årsaken til at han ville dra fra landet var sitat: «Liten fortjeneste». Ved utreisen var han også registrert som ugift. Det er riktig, men han fikk i 1895 utenfor ekteskap en datter, Charlotte Henriette, med Inga Henriette Soknæs. Både moren og faren har adresse i Nordtvedtgaden. Det er på Ner-lamon; dagens Svartlamon. Datteren giftet seg i Lademoen kirke i 1933 med fyrbøter Oskar Severein Husby. Der er Chrlotte Henriettes fødselsår satt til 1898.

Charles Lund bosatte seg i Chicago, Illinois, der det var mange nordmenn og skandinaver. Drømmen om å gjøre karrière som konsertpianist i USA ble nok ikke oppfylt. Han kom til å leve av inntektene som musikk lærer og pianostemmer gjennom de niogtyve år han fikk leve der over. Han døde i 1939 66 år gammel. Noen av opplysningene om Charles Lund er fremskaffet av en fjern slektning av ham, Morten Henriksen på Elverum. Charles Lund var bror av hans oldefar. Henriksen sier for øvrig at Lund hadde to barn etterlatt i Norge.